

УДК 338.43

DOI:10.5281/zenodo.11863605

О.В. Демченко, канд. екон. наук, доц. (ОНТУ, Одеса)

СУЧАСНИЙ СТАН ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Сучасний стан формування людського капіталу сільських територій України є критично важливим для економічного розвитку, соціальної стабільності та збереження національної культурної спадщини. Підвищення рівня освіти, здоров'я та професійних навичок сприяє зменшенню міграції до міст і закордон, а також підвищує продуктивність та конкурентоспроможність аграрного сектора. Інвестування в людський капітал не тільки сприяє сталому розвитку та екологічній стійкості сільських громад, але й зміцнює національну безпеку через створення сильних і самодостатніх місцевих спільнот.

Основою формування і розвитку людського капіталу сільських територій України є міцна економічна база. Господарський успіх жителів сільських територій є найкращим мотиваційним чинником розширеного демографічного відтворення та базис інвестицій в добробут їх сімей – освіту, охорону здоров'я, задоволення матеріальних потреб тощо.

Сільські домогосподарства, що провадять товарне виробництво є основою малих організаційних форм сільськогосподарського виробництва із притаманними їм специфічними перевагами і недоліками. Найбільшою проблемою дрібних товаровиробників є матеріально-технічне постачання і збут готової продукції. Безальтернативним способом вирішення даної проблеми є суттєве покращення господарської координації малих і середніх організаційних форм агробізнесу за допомогою створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

В країні має місце недофінансування ключових напрямів витрат, що формують здоров'я нації: на макрорівні – системи охорони здоров'я, на мікрорівні – споживання базових товарів і послуг, що забезпечують нормальне відтворення людини. Має місце низька ефективність вітчизняної системи охорони здоров'я: значна частина сільського населення України позбавлена важливих медичних продуктів через їх високу вартість; в системі державних установ охорони здоров'я має місце корупція; збільшення дефіциту медичних спеціалістів підвищує ризики невчасної, неповної медичної допомоги жителям сільських територій або її повну відсутність.

В Україні середня частка витрат на освіту в структурі ВВП більша, ніж в ЄС і країнах з високим рівнем доходу. Причиною є необхідність фінансування дуже великої мережі освітніх закладів. В результаті абсолютні розміри коштів, що доходять на фінансування кожного окремого освітнього закладу – невисокі. Самим негативним наслідком такого розподілу є заробітні плати українських шкільних учителів – вони найнижчі у Європі. В результаті кваліфікація та продуктивність праці українських учителів не відповідають вимогам сучасної школи. Одним із виходів зі складної ситуації є оптимізації вітчизняних закладів освіти шляхом їх об'єднання та закриття недоукомплектованих.

Російська військова агресія та її наслідки створили цілком нову реальність – ментальні, культурні, організаційні, соціальні, економічні та інші аспекти буття українського суспільства уже ніколи не будуть такими, якими вони були до цієї війни. Такі зміни поки що достатньо важко вловити та усвідомити багатьом українцям, які знаходяться у тилових областях. І цьому є об'єктивне пояснення – інертність людського мислення, що обумовлена зосередженням на вирішенні самого важливого завдання сформованого середовищем війни – вижити. Однак, як тільки військові дії припиняться і розпочнеться етап відновлення економічного, соціального та природного середовища зруйнованої війною країни, активна частина суспільства – ветерани війни, волонтери, незалежні журналісти та громадські організації, громадянсько-свідома молодь і т.д., переключать свою увагу на вирішення гострих проблем облаштування життєвого середовища української нації. Ними уже формується зараз і буде обов'язково сформовано принципово новий запит на відповідальність усіх гілок влади, соціальних груп і кожного окремого громадянина за розбудову правової, демократичної, конкурентоспроможної країни. За таких обставин, а також враховуючи гострий дефіцит фінансових, організаційних та кадрових ресурсів, який обов'язково виникне з початком відбудови післявоєнної країни, формування комфортного соціального середовища окремих сільських громад залежатиме виключно від рівня їх громадянської активності.

Інформаційні джерела

1. Людський капітал: формування та розвиток сільських територій: монографія. Желавський О. Б., Свиноус І.В., Нянько В. М. та ін.; за ред. О.Б. Желавського. Київ: ТОВ «ТРОПЕА», 2023. 480 с.

2. Демченко О.В., Ситник Н.І., Лагодієнко В.В. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку людського капіталу аграрної сфери в умовах індустрії 4.0. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 2. С. 375-383.